

УДК 7.012: 687

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.32.12>

SUSTAINABLE FASHION В ТВОРЧОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТА ЗАКОРДОННИХ БРЕНДІВ ОДЯГУ

**Корякіна Ангеліна Андріївна¹, Пашкевич Калина Лівіанівна²,
Герасименко Олена Дмитрівна³, Чень Чень⁴**

¹магістр, кафедра мистецтва та дизайну костюма

Київського національного університету технологій та дизайну,
Київ, Україна,

e-mail: anglnkoriakina@gmail.com, orcid: 0009-0008-8044-8804

²доктор технічних наук, професор, декан факультету дизайну,
Київський національний університет технологій та дизайну,

Київ, Україна,

e-mail: kalina.pashkevich@gmail.com, orcid: 0000-0001-6760-3728,
Scopus 57191851112

³доктор філософії, доцент кафедри мистецтва та дизайну костюма Київського
національного університету технологій та дизайну,

Київ, Україна,

e-mail: gerasymenko.od@knutd.edu.ua, orcid: 0000-0001-8566-7215,
Scopus 57474366800

⁴аспірант кафедри мистецтва та дизайну костюма

Київського національного університету технологій та дизайну,
Київ, Україна,

e-mail: 18204895686@163.com, orcid: 0009-0003-0085-9368

Анотація. **Метою** статті є дослідження напряму *sustainable fashion*, виявлення його принципів, впливу на модну індустрію України та світу.

Методологія: використано літературний огляд, аналітичне дослідження, інтерпретацію та систематизацію отриманих результатів; під час роботи з візуальними матеріалами використано наочно-аналітичний метод, методи формального, функціонального, семіотичного аналізу.

Результати: визначено вплив свідомої моди на модну індустрію, визначено аспекти, що складають *sustainable fashion*, проаналізовано напрями роботи українських та закордонних дизайнерів та складено порівняльну характеристику специфіки роботи брендів. Визначено основні принципи, яких дотримуються бренди в своїй творчості та перспективи напряму *sustainable fashion*. На основі проведених досліджень розроблено колекцію моделей в екостилі з переробленого деніму з використанням українського розпису.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні принципів *sustainable fashion* на прикладі брендів, що їх дотримуються та популяризують *sustainable fashion* у своїй творчості.

Практична значущість. Одержані результати можуть бути використані для сучасної практики дизайну та виробництва одягу і аксесуарів, у виготовленні колекцій одягу застосовуючи принципи *sustainable fashion*, під час вивчення дисциплін, що пов'язані з сучасними напрямами в дизайні, екологічними тенденціями в проектуванні виробів.

Ключові слова: *sustainable fashion*, еко-мода, свідомо мода, *fashion* індустрія, дизайн.

ВСТУП

Індустрія моди, вартість якої складає 3,5 трильйона доларів, є одним із найбільших бізнес-секторів у світі і одночасно одним із найбільш марнотратних, виробляючи 20% світових відходів води та 10% викидів вуглецю. Крім того, більше половини усього виробленого одягу потрапляє на сміттєспалювальні заводи чи звалища протягом кількох років після виробництва. Еквівалент однієї сміттевої вантажівки текстилю викидається або спалюється щосекунди. У той час як одяг є повсякденною необхідністю, а мода є формою самовираження, нинішні текстильні відходи знижують переваги галузі. Без стійких рішень для модного виробництва ця тенденція приречена продовжуватися [19].

В наш час під поняттям «екодизайн» розуміють сферу комплексної дизайн-діяльності, орієнтованої на реалізацію дизайн-проектів з дбайливим ставленням до природного середовища та культури, необхідність врахування цінностей, досягнутих попередніми поколіннями у сфері взаємовідносин людини і природи. Визначення «екомоди» не використовується. Замість нього пропонується визначення «повільна мода» – «slow fashion». Таким чином, англійська версія ставить знак рівності між «екомодою» та «сталюю модою» – «sustainable fashion», метою якої є створення системи, яка може підтримувати себе протягом невизначеного часу з точки зору впливу людини на оточуюче середовище [7].

Sustainable fashion має ще багато синонімів, таких як: свідомо мода, повільна мода, стійка, етична, еко-мода, але всі вони характеризують одне – піклування про довколишнє середовище. Зменшення викидів шкідливих речовин в атмосферу, споживання природних ресурсів є основним меседжем екологічної моди.

Виходячи з цього утворюються певні критерії за якими можна характеризувати даний напрям, так зване, правило «3Rs» – reduce, reuse, recycle [23].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблема модної індустрії та її впливу на екологію вже піднімалась у роботах журналістів, книгах та роботах науковців. Щороку тема *sustainable fashion* згадується у всьому світі, досліджується та популяризується.

Лондонська журналістка Lauren Bravo шляхом експерименту довела про можливий перехід від швидкої моди до свідомої та продуманої. Її книга «How To Break Up With Fast Fashion: A guilt-free guide to changing the way

you shop – for good» є прикладом як змінити підхід до поповнення гардеробу та ставитися до покупки одягу свідомо [20].

В своїй книзі «To Die For: Is Fashion Wearing Out the World» авторка Lucy Siegle аналізує глобальну епідемію нестабільної моди, оцінюючи економічне здоров'я та моральну відповідальність людей, щоб викрити пастки швидкої моди. Книга має на меті пролити світло на реальність праці робітників у таких країнах, як Бангладеш, Камбоджа та Узбекистан, які щодня борються під тиском індустрії швидкої моди [33].

У роботі «Sustainable Fashion як тренд сучасності» науковці О.В. Колосніченко, Т.Ф. Кротова, К.Л. Пашкевич дослідили основні принципи sustainable fashion такі як: використання екологічних матеріалів, які мають здатність до recycling або upcycling; економія ресурсів, необхідних для виробництва одягу; змінення ставлення суспільства до придбання нового одягу [8].

Карпова А. у статті «Media coverage of sustainable fashion: a linguistic perspective» аналізує як світові та українські ЗМІ висвітлюють стан моди та важливість свідомої моди для збереження навколишнього середовища [6].

Науковці Абрамова О. В., Єжова О. В., Чистякова Л. О., Кудревич І. О представили власне дослідження техніки печворк як різновиду екомоди [1], розглянули історичний розвиток техніки печворк, удосконалили класифікацію різновидів печворку. Різні аспекти техніки печворк для виробництва нових колекцій одягу досліджено Приходько-Кононенко І.О., Колосніченко О.В., Остапенко Н.В., Сіндаровою Л.Р. [17].

Стаття «Modern directions of eco-design in the fashion industry» науковців Пашкевич К. Л., Хурана К., Колосніченко О. В., Кротової Т. Ф., Векліч А. М. присвячена напрямам еко-дизайну, а саме: одягу з екоматеріалів, upcycling, zero waste cutting, створення одягу з подовженим терміном морального старіння. Також до кожного з напрямів надано опис його особливостей та представлено приклади практичного використання в різних сферах сучасної модної індустрії [32].

Книга «Fashionopolis: ціна швидкої моди та майбутнє одягу» авторки Dana Thomas. розкриває інформацію про вплив швидкої моди на навколишнє середовище. Авторка досліджує реальність покупки швидко виготовленого одягу масового виробництва, пропонує корисні рішення та альтернативи для покупців, які хочуть зменшити свій негативний вплив на екологію планети [34].

Дослідники з Колумбійського університету та Технологічного інституту моди об'єдналися, щоб створити придатну для компостування шкіру, вирощену мікробами, яка, за їх підрахунками, має значно менший вплив на навколишнє середовище, ніж коров'яча шкіра та її синтетичні альтернативи [24]. Автори проекту створили перший прототип кросівок, виготовлених з такої шкіри, які були представлені на виставці в Музеї образотворчих мистецтв Монреалю в лютому 2023 року та опублікували наукове дослідження «Microbial nanocellulose biotextiles for a circular materials economy» [35].

У статті «Can nature inspire sustainable fashion?» Carolyn Beans [22] дослідження зосереджені на екологічному та еволюційному співіснуванні природи та моди. Стаття присвячена природним матеріалам та виготовленню з них предметів одягу, взуття та аксесуарів. За словами авторки, це може означати відкриття, інновації та відновлення зв'язку з природою [21].

МЕТОЮ дослідження є визначення принципів sustainable fashion як напрямку, що активно розвивається в Україні та світі. На прикладі творчості українських та закордонних брендів визначити аспекти, що містить свідомо мода.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Сьогодні дизайнерів цікавить напрям sustainable fashion, створюється багато брендів, які спеціалізуються виключно на напрямку «свідомо мода» і завдяки цьому з'являються нові ідеї та методи реалізації екологічного одягу. Все більше людей намагаються зменшити свій вплив на екологію, і, як наслідок, з'являється більше етичних і стійких модних брендів, щоб задовільнити попит і допомогти змінити індустрію моди на краще.

Sustainable бренди мають відповідати певним вимогам, таким як:

- справедливе ставлення до своїх працівників у всьому ланцюжку постачання. Це включає політику та практику щодо дитячої праці, примусової праці, безпеки працівників, права на вступ до профспілки та виплати прожиткового мінімуму;

- дбайливе ставлення до використання ресурсів і енергії, зменшення викидів вуглецю, а також безпечне використання та утилізація хімікатів;

- бренд не має використовувати або використовувати дуже мало продуктів тваринного походження, таких як шерсть, шкіра, хутро, ангора, пух, каракуль, а також шкіра та волосся екзотичних тварин [38].

Напрямок свідомої моди є досить новим для України, але за невеликий відрізок часу його популяризації з'явилося багато різних окремих напрямлень, в яких працює кожен окремий бренд одягу.

Як, наприклад, український бренд KSENIASCHNAIDER можна вважати досвідченим у техніці апсайклінг. Денім є одним із найпопулярніших матеріалів, а джинси це базовий предмет гардеробу, тому задля зменшення обсягів виробництва нового матеріалу, бренд переробляє вироби з денім, які були у використанні, на нові предмети гардеробу. Засновники бренду – випускниця факультету дизайну КНУТД Ксенія Шнайдер та Антон Шнайдер використовують матеріали з секонд-хенду, щоб виготовити нові дизайнерські речі (рис. 1) [9].

Бренд Bevza продовжує популяризувати українські культурні надбання та цінності в своїх колекціях (рис. 2, а), адже одним з принципів свідомої моди є збереження спадщини країни та культури її народу через сучасний одяг, що дає зазирнути у минуле [10]. Свідоме споживання також є однією з основних цінностей бренду BEVZA. Із залишків тканини вони виготовляють сукні, що є показником екологічності. Колекцію 2023 року бренд присвятив Україні, дизайнерка надихнулася образом українки, тому українська культурна спадщина помітна в усій колекції.

Прикладом популяризації надбання українського народу є бренд одягу Gaptuvalnya (рис. 2, б) [11]. Основна мета дизайнера бренду – привернути увагу до очищення і збереження багатства українських Карпат. Дизайнерка Наталія Гергелюк-Чернега досліджує ідею етнічності через призму сучасного одягу і прагне показати її актуальність, при цьому використовуючи лише натуральні

Рис. 1. Колекція бренду KSENIASCHNAIDER в колаборації з Adidas. 2023 р.

а

б

Рис. 2. Колекції брендів з українськими мотивами:
а) Bevza, 2022 р.; б) Gaptuvalnya. 2023 р.

Рис. 3. Моделі з колекції бренду
ARTEMKLIMCHUK. 2022 р.

та екологічні тканини для виробництва колекції [18].

У колекціях бренду ARTEMKLIMCHUK кутюрні ручні техніки переплітаються з традиційними національними мотивами, що створює особливий позачасовий продукт. Бренд ARTEMKLIMCHUK було засновано 2015 року. Свідомий підхід до моди став одним із найважливіших принципів, на яких будується бренд. Завдання, що ставить перед собою команда, – створювати одяг у невеликій кількості, зосередившись на його ексклюзивності та якості. Тканини дизайнер підбирає у стокових магазинах, тому іноді моделі виготовляють лише в одному екземплярі, адже дозамовити матеріал немає можливості. Навіть браковані ділянки матеріалу декорують вишивкою та аплікаціями, що дає змогу скоротити

кількість відходів. Впізнаваний код колекцій бренду – акцент на традиційній вишивці, аплікації та ручних в'язальних техніках (рис. 3). Збереження традицій, дизайн, що буде актуальним через багато років, створення речей, які можна передати у спадок – головні цінності бренду ARTEMKLIMCHUK [2].

Також бренди стійкої моди дотримуються філософії розумного споживання. Відмовились від виготовлення міжсезонних колекцій, зменшили кількість вироблених одиниць, задля того, щоб не відправляти потім непродані речі на outlet, зробили речі більш функціональними, тим самим мінімізували кількість одягу у гардеробі. Яскравим прикладом є українські бренди Litkovskaya [12] та Dzhus [13] які пропонують концепцією гардероба-трансформера (рис. 4, а, б).

а

б

Рис. 4. Образи брендів з колекціями-трансформерами:
а) LITKOVSKAYA, 2022 р.; б) Dzus. 2023 р.

Бренд FROLOV дотримується принципів сталої моди від першої колекції, створеної у 2010 році. Тоді з'явилися перші образи-трансформери, конструкція яких давала змогу за допомогою різних елементів перетворювати певну модель на нову. Вечірні образи FROLOV не виготовлені «на один вихід». Сукні можуть бути тахі, midi, фраком, брюки можуть перетворюватися на шорти, пальта на жакети, а білизну можна одягати внутрішньою стороною назовні (рис. 5).

Випускник КНУТД, дизайнер Іван Фролов піднімає тему не тільки розумного споживання одягу, а й порушує важливі для суспільства теми, ініціюючи соціальні та благодійні проекти. FROLOV активно підтримує KyivPride, організацію HeForShe, фонд допомоги медикам SpanBond, створює благодійні ювелірні колекції разом із брендом SOVA та фондом 100% LIFE [3]. Раз на місяць працівники передають залишки виробництва до дитячих будинків для виготовлення іграшок та одягу. Дрібні текстильні залишки використовують для машинної вишивки та аплікацій. Іван Фролов переконаний, що сьогодні немає нічого більш інтелігентного, ніж відповідальність, етичність, стійкість та вдумливість щодо природи та людей.

«Сьогодні рух sustainability став новою необхідністю нашого життя» – каже Катерина Сільченко, засновниця та дизайнерка prêt-à-porter бренду жіночого одягу The Coat by Katya Silchenko (рис. 6). Компанія створює речі лише в необхідній кількості, щоб запобігти накопиченню одягу, що потім викидається. Філософія вдумливого та відповідального виробництва є невід'ємною частиною загальної філософії бренду The Coat. Команда індивідуально працює над кожним замовленням, прораховуючи витрати на створення образу. «Я впевнена, що саме в тандемі, де

існує повна довіра між клієнтом і командою дизайнера, ми зможемо радувати своїх споживачів, не залишаючи після сезону величезної кількості запасів, які необхідно утилізувати за допомогою розпродажів або інших маркетингових ходів» – коментує дизайнер та засновник бренду Катерина Сільченко [4].

Український бренд одягу та домашнього текстилю із конопляного волокна DevoHome відновлює екосистему ідентичності, орієнтуючись на інновації та переосмислення українських традицій. «Ми перші у світі, хто розробив та пропонує інноваційне хутро на основі нетканого волокна із конопель як заміник натуральному та екохутру», – розповіла засновниця бренду Оксана Дево [5]. DevoHome наголошує на тому, що при створенні свого продукту команда бренду відповідально ставиться до всіх ланок процесу, не завдаючи шкоди природі, а відновлюючи традиційне для України виробництво текстилю з конопель (рис. 7).

Нами проведено аналіз творчості закордонних брендів, які відповідають вимогам та дотримуються принципів sustainable fashion.

Рис. 6. Моделі з колекції бренду the Coat by Katya Silchenko. 2023 р.

Рис. 5. Модель з колекції бренду FROLOV. 2023 р.

Рис. 7. Образи моделей бренду DevoHome. 2020 р.

Компанію Patagonia часто називають однією з найбільш стійких компаній на планеті. Бренд з виробництва одягу для активного відпочинку є прогресивним та інноваційним лідером в індустрії моди з бізнес-моделлю, яка обертається навколо виготовлення якісних речей, які витримують випробування часом. Patagonia пропонує різноманітний асортимент одягу преміум-класу. Для виготовлення своїх колекцій бренд використовує на 98% перероблені матеріали та сертифіковану FairTrade органічну бавовну, чим демонструє прозорий підхід до вирішення екологічних проблем та щире турботу про добробут планети (рис. 8).

Patagonia – компанія з сертифікатом B Corporation з 2011 року, що є підтвердженням її провідної «соціальної та екологічної ефективності». Бренд є членом Європейської асоціації охорони навколишнього середовища, некомерційної організації, яка пропагує дбайливе ставлення до природи. Patagonia працює у відповідності до програми Bureo і використовує їхні продукти NetPlus, виготовлені з матеріалів, які повністю екологічні. Також компанія акредитована Асоціацією справедливої праці щодо Кодексу поведінки на робочому місці [29].

Джинсовий бренд-гігант Levi's став відомим завдяки створенню культових виробів, які витримують випробування часом. Зосереджуючись на трьох основних критеріях свідомої моди – кліматі, споживанні та громаді – компанія надає пріоритет стратегічним дизайнам і партнерствам для подолання значного негативного впливу швейної промисловості на навколишнє середовище [36].

З 2011 року бренд Levi's запровадив ініціативу максимального підвищення ефективності використання води, та станом на

2020 рік компанія зекономила майже 13 мільярдів літрів води. Також Levi's має на меті стати повністю вуглецевонейтральною компанією, тому для збереження корисних ресурсів планети бренд використовує тільки органічну або перероблену бавовну [14].

У 2021 році Levi's запустила кампанію «Купуй краще, носи довше» концепцію та рух, які заохочують до більш усвідомлених рішень споживачів одягу перед покупкою. Бренд робить акценти на тому, щоб споживачі не тільки довше носили їхній одяг, а також, щоб потім цей одяг було можливо переробити на новий, адже розробка одягу для його подальшої циркуляції означає використання перероблених і відновлюваних матеріалів, які можна виготовити знову, і обмежує використання ресурсів у процесі виробництва (рис. 9).

Ініціатива Worker Wellbeing, створена брендом Levi's понад 10 років спрямована, щоб підтримати фінансові можливості, безпеку, здоров'я та гендерну рівність серед працівників, які виробляють продукцію бренду по всьому світу. Компанія продовжує пропонувати співробітникам програми та ресурси для розвитку навичок і сприяє інклюзивності. У 2020 році була проведена реорганізація складу команди бренду, щоб покращити різноманітність на всіх рівнях, була перевірена рівність оплати праці, створена група ресурсів, щоб стимулювати дії, які призведуть до значущих структурних змін.

Reformation – бренд, що відомий мінімалістичним дизайном докладає значних зусиль, щоб зменшити вплив на навколишнє середовище. З 2016 року бренд щоквартально випускає звіти про стійкість, це є показником прозорості та відкритості бренду. Reformation піклується про своїх працівників, і понад

Рис. 8. Модель бренду Patagonia. 2023 р.

Рис. 9. Моделі з колекції бренду Levi's. 2023 р.

три чверті його керівної команди складають жінки або люди з недостатньо представлених груп населення. Бренд можна вважати інноваційним, адже вони винайшли RefScale, систему, яка відстежує вуглецевий і водний слід їхніх продуктів. Бренд ділиться цією інформацією на власному веб-сайті, розповідаючи споживачам про вплив кожної виготовленої речі на навколишнє середовище (рис. 10) [30]. «Ми прагнемо просувати галузь вперед і інвестувати в орієнтовані на майбутнє рішення, тому ми є сертифікованою кліматично нейтральною компанією та станемо кліматично сприятливою компанією до 2025 року».

Girlfriend Collective – бренд, що спеціалізується на жіночому спортивному одязі та одягу для тренувань. Перевагою цього бренду є матеріал, з якого виготовляються їхні колекції, адже одяг виготовляється з перероблених матеріалів, таких як пляшки з водою після споживання, рибальських сіток, що витягнуті з морів, клаптиків тканини та інших відходів [15]. Завдяки створеній програмі ReGirlfriend споживач може надіслати будь-які старі, поношені чи забруднені предмети з колекції на переробку на нові (рис. 11) [28].

Бренд Stella McCartney відомий як один із перших у сфері екологічного дизайну [16]. Дизайнерка та засновниця бренду Стелла Маккартні протягом багатьох років зробила позитивні кроки для захисту тварин, зокрема співпрацювала з американською організацією People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) у різних проектах, ніколи не використовувала натуральне хутро у своїх моделях і прагнула до більш екологічних варіантів тканин (рис. 12) [27].

«Купуй менше, вибирай добре, нехай це буде довго» – ці слова були спочатку вимовлені дизайнером і екологічною активісткою Вів'єн Вествуд, і новий креативний директор

Ninety Percent Елліот Аткінсон прийняв їх як своє кредо [37]. Дизайнер очолює бренд, який ставить відповідальні та екологічні практики на перше місце. Фактично, назва бренду Ninety Percent походить від його благодійної бізнес-моделі – 90 відсотків прибутку розподіляється між людьми, які працюють на користь бренду (рис. 13). Бренд відповідально ставиться до матеріалів, що використовує на своєму виробництві, адже прозорість та відстеження ланцюжка постачання товарів гарантує використання тільки сертифікованих матеріалів. Усі тканини, що використовує бренд відібрані таким чином, щоб мати найменший вплив на глобальне довкілля. Гудзики, що використовуються компанією, тільки рослинного походження, а застібки-блискавки виготовлені з металу без вмісту нікелю [31].

Сьогодні бренд Vivienne Westwood є символом бунтарства, артистизму та свідомої моди. Компанія активно співпрацює з екологічними організаціями та бере участь у пропаганді свідомої моди. Бренд залишається постійним партнером в ініціативах, спрямованих на захист тропічних лісів і океанів. Vivienne Westwood також відіграє важливу роль у русі Fashion Revolution, виступаючи за більшу прозорість та етику в індустрії моди. За допомогою таких кампаній, як #WhoMadeMyClothes, бренд дає змогу споживачам задавати питання про походження їхнього одягу та сприяє прозорості ланцюжка поставок. Також бренд підтримує освітні програми та ініціативи, які сприяють підвищенню екологічної свідомості, навчаючи молодь важливості екологічного вибору моди [25]. Компанія активно висловлює свою позицію щодо сталого розвитку. Замість того, щоб просто створювати моду, бренд використовує свої дизайни для навчання людей, залучаючи на свої покази такі організації, як Greenpeace (рис. 14) [26].

Рис. 10. Моделі бренду Reformation. 2023 р.

Рис. 11. Моделі бренду Girlfriend Collective. 2023 р.

Рис. 12. Образи моделей бренду Stella McCartney. 2023 р.

Рис. 13. Моделі бренду Ninety Percent. 2023 р.

Рис. 14. Моделі бренду Vivienne Westwood. 2023 р.

Порівняльна характеристика українських та закордонних брендів, що працюють в напрямку sustainable fashion представлена у табл. 1.

На основі проведених досліджень була розроблена та виготовлена колекція сучасного жіночого одягу із дотриманням

принципів свідомої моди. Для створення власної авторської колекції одягу була обрана концепція впровадження українського народного розпису по тканині в сучасний стиль одягу. Українська культура має в собі багато різних скарбів: вишивка та народний розпис одні з них, тому метою даної колекції

Таблиця 1

Порівняльна характеристика українських та закордонних брендів напрямку sustainable fashion

№ з/п	Характеристика українського бренду	Характеристика закордонного бренду
1	2	3
1	Зосередженість на переробці деніму	
	Український бренд KSENIA SCHNAIDER вже кілька сезонів поспіль працює з технікою повторного використання вінтажних речей для створення нових моделей. Засновники бренду використовують матеріали з секонд-хенду, щоб виготовити нові дизайнерські речі	Джинсовий бренд-гігант Levi's став відомим завдяки створенню культових виробів, які витримують випробування часом. Зосереджуючись на трьох основних критеріях свідомої моди – кліматі, споживанні та громаді – компанія надає пріоритет стратегічним дизайнам і партнерствам для подолання негативного впливу швейної промисловості
2	Використання нетрадиційних матеріалів	
	DevoHome бренд, який займається виготовленням штучного не пластикового хутра. Бренд займається виготовленням конопляного хутра та тканини, що є повністю екологічною та одягу з неї.	Бренд <i>Girlfriend Collective</i> спеціалізується на виготовленні одягу для спорту з перероблених пляшок. Завдяки створеній програмі ReGirlfriend споживач може надіслати будь-які старі, поношені чи забруднені предмети з колекції на переробку на нові.
3	Увага до умов праці	
	Дизайнер бренду FROLOV піднімає тему не тільки розумного споживання одягу, а й порушує важливі для суспільства теми, ініціюючи соціальні та благодійні проекти. Бренд піклується про своїх співробітників та забезпечує їм належні умови праці.	Бренд Reformation має власну фабрику в Лос-Анджелесі, на якій доглядає за належними умовами праці. Reformation використовує натуральні тканини, перероблювальну упаковку.
4	Дбають про прозорість бренду	
	Команда бренду The Coat by Katya Silchenko індивідуально працює над кожним замовленням, прораховуючи витрати на створення образу. Філософія вдумливого та відповідального виробництва є невід'ємною частиною загальної філософії бренду.	Компанія Patagonia найбільш стійка компанія на планеті. Бренд з виробництва одягу для активного відпочинку є прогресивним та інноваційним лідером в індустрії моди з бізнес-моделлю, яка спрямована на виготовлення якісних речей, які витримують випробування часом.

Продовження табл. 1

1	2	3
5	Активні лідери sustainable рухів	
	Бренд DZHUS відомий дбайливим ставленням до природи та використовує лише екологічні матеріали. У 2019 році бренд був відзначений нагородою у номінації Cruelty-free Fashion від Best Fashion Awards – головної премії України у сфері моди. Дизайнер створює так звані колекції трансформери, що дозволяє мінімізувати кількість відходів.	Бренд <i>Stella McCartney</i> піклується про навколишнє середовище. Співпраця з організацією Parley for the Oceans, американською організацією PETA. Бренд випустив колекцію окулярів з біопластику.

є їх популяризація. Основним матеріалом колекції обрано повторно використаний денім (рис. 15).

Рис. 15. Моделі колекції «Ukraine is modern», авторка А. Корякіна, Париж. 2023 р.

20 листопада 2023 року в Парижі (Франція) під час Paris Fashion Week колекція була представлена на показі мод «DEFILE DES DEBUTANTS», організованому Асоціацією українських дизайнерів у Парижі «Association des créateurs ukrainiens à Paris», що мав на меті побудувати міст між українськими дизайнерами-початківцями та великим світом європейської моди.

ВИСНОВКИ

Проаналізовано розвиток свідомої моди на прикладі творчості українських та закордонних брендів одягу. Досліджено напрями та принципи, що демонструє як українські і світові дизайнери активно підтримують та впроваджують sustainable fashion. Доведено, що sustainable fashion не є швидкоплинним трендом, а на багато сезонів зайняла місце на світових подіумах. Проведено порівняльну характеристику діяльності українських та світових брендів, що дотримуються принципів sustainable fashion, визначено їх схожість та відмінність та основні кроки для впровадження сталої моди в діяльність своїх брендів модного одягу. На основі проведених досліджень

розроблено колекцію моделей в екостилі з переробленого деніму з використанням українського розпису.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Абрамова О. В., Єжова О. В., Чистякова Л. О., Кудревич І. О. Дизайн-проекування авторської колекції одягу з використанням техніки печворк. *Art and design*. 2020. № 1. С.28–40. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15435/1/artdes_2020_N1_P028-040.pdf
- [2] Action: Sustainable Fashion – усвідомлений підхід в колекціях ARTEMKLIMCHUK. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-osoznannyy-podhod-v-kollekciyah-artemklimchuk-41605.html>
- [3] Action: Sustainable Fashion – як виглядає нова раціональність FROLOV. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-41760.html>
- [4] Action: Sustainable Fashion – як бренд the Coat by Katya Silchenko прийшов до усвідомленого споживання. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-kak-brend-the-coat-by-katya-silchenko-prishel-k-osoznannomu-potrebleniyu-41824.html>
- [5] Action: Sustainable Fashion – як бренд DevoHome працює з коноплею. URL: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-kak-brend-devohome-rabotaet-s-konopley-41433.html>
- [6] Карпова К. Висвітлення ЗМІ сталої моди: лінгвістична перспектива. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Folklore Studies*, 2023, (2(34)), 65–71. URL: <https://philology-journal.com/index.php/journal/article/view/165>
- [7] Кисельова К., Удріс-Бородавко Н., Болтенков А., Чистіков О. К. Шляхи екологізації моди. Дизайн-освіта як галузь креативних індустрій: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2019 р. КНУКІМ: КНУКІМ, 2019. С. 46–52.
- [8] Колосніченко О.В., Кротова Т.Ф., Пашкевич К.Л. Sustainable Fashion як тренд сучасності. *Мистецтвознавство України*. 2021. № 21. С. 35–42. URL: <http://mystukr.mari.kiev.ua/article/view/254670>
- [9] Офіційний сайт бренду KSENIASHNAIDER. URL: <https://www.kseniaschnaider.com/>
- [10] Офіційний сайт бренду Bevza. URL: <https://www.instagram.com/bevza/?hl=ru>
- [11] Офіційний сайт бренду Gaptuvalnya. URL: <https://gaptuvalnya.com/>

- [12] Офіційний сайт бренду Litkovskaya. URL: <https://litkovska.com/uk>
- [13] Офіційний сайт бренду Dzhus. URL: <https://www.irinadzhus.com/home-ukr>
- [14] Офіційний сайт бренду Levi's. URL: https://www.levi.com/US/en_US/features/sustainability
- [15] Офіційний сайт бренду Girlfriend Collective. URL: <https://girlfriend.com/pages/about-girlfriend>
- [16] Офіційний сайт бренду Ninety Percent. URL: <https://ninetypercent.com/pages/new-sustainability>
- [17] Приходько-Кононенко І.О., Колосніченко О.В., Остапенко Н.В., Сіндарова Л.Р. Дизайн-проекування колекції жіночого одягу з використанням техніки печворк. *Art and Design*, №2 (2), 2018. С. 66–73. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9629/1/artdes_2018_N2_P066-073.pdf
- [18] Що таке Sustainable Fashion та хто ж вони, українські sustainable-бренди. Ukrainian Fashion. URL: <https://ukrainian.fashion/shho-take-sustainable-fashion-ta-xto-zh-voni-ukra%D1%97nski-sustainable-brendi/>
- [19] 7 технологій сталої моди для екологічно чистого виробництва. URL: <https://3dlook.ai/content-hub/7-sustainable-fashion-technologies/>
- [20] Bravo L. How To Break Up With Fast Fashion: A guilt-free guide to changing the way you shop – for good. *Headline Home*, 2020. URL: https://www.amazon.com/How-Break-Fast-Fashion-guilt-free-ebook/dp/B08316G8PX/ref=sr_1_1?crd=28QIO8JEOAS3J&keywords=how+to+break+up+with+fast+fashion&qid=1672989838&s=books&prefix=how+to+break+up+with+fast+fashion%2Cstripbooks-intl-ship%2C211&sr=1-1
- [21] Beans C. Can nature inspire sustainable fashion? *PNAS. Science and culture*, 2023, 120, (20). URL: <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2306481120>
- [22] Carolyn Beans web page. URL: https://www.americanscientist.org/author/carolyn_beans
- [23] Exploring the three Rs of waste management – Reduce, Reuse, Recycle. URL: <https://roguedisposal.com/resources/education/recycling/exploring-the-three-rs-of-waste-management-reduce-reuse-recycle#>
- [24] Fashionable scientists and the science of sustainable fashion. URL: <https://cen.acs.org/environment/sustainability/Fashionable-scientists-science-sustainable-fashion/100/i41>
- [25] High Fashion: The Sustainability Initiatives of Vivienne Westwood, Coach, and Jacquemus. URL: <https://sustainablefashionbyraya.com/2023/09/12/high-fashion-the-sustainability-initiatives-of-vivienne-westwood-coach-and-jacquemus/>
- [26] How Working For Vivienne Westwood Inspired Me To Start My Own Sustainable Brand. *Vogue UK*. URL: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/vivienne-westwood-inspired-sustainable-brand>
- [27] How Ethical Is Stella McCartney? URL: <https://goodonyou.eco/how-ethical-is-stella-mccartney/>
- [28] How Ethical Is Girlfriend Collective? URL: <https://goodonyou.eco/how-ethical-is-girlfriend-collective/>
- [29] How Sustainable Is Patagonia? All You Need to Know. URL: <https://impactful.ninja/how-sustainable-is-patagonia/>
- [30] How sustainable is Reformation? URL: <https://thepomelade.com/fashion/how-sustainable-is-reformation/>

reformation/

[31] Our favourite sustainable brands. *Harper's Bazaar*. URL: <https://www.harpersbazaar.com/uk/fashion/what-to-wear/g19491797/the-best-and-still-chic-sustainable-brands/>

[32] Pashkevych K.L., Khurana K., Kolosnichenko O.V., Kpotova T.F., Veklich A.M. Modern directions of eco-design in the fashion industry. *Art and design*. 2019. №4. С. 9–20. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14898/1/artdes_2019_N4_P009-020.pdf

[33] Siegle L. To Die For: Is Fashion Wearing Out the World? *Fourth Estate*, 2011. URL: <https://www.amazon.com.au/Die-Fashion-Wearing-Out-World-ebook/dp/B005AKHSR8>

[34] The ultimate green reading list: 10 books to help you become more sustainable. *Harper's Bazaar*. URL: <https://www.harpersbazaar.com/uk/guide/g43448845/sustainable-reading-list/>

[35] Theanne N. Schiros, Romare Antrobus, Delfina Farías, et al. Microbial nanocellulose biotextiles for a circular materials economy. *Environ. Sci.: Adv.*, 2022, 1, 276-284 URL: <https://pubs.rsc.org/en/content/articlelanding/2022/va/d2va00050d>

[36] Top 10: Sustainable Clothing Companies. URL: <https://sustainabilitymag.com/articles/top-10-sustainable-clothing-companies>

[37] Unstitched: Ninety Percent. *Harper's Bazaar*. URL: <https://www.harpersbazaar.com/uk/fashion/what-to-wear/a43305489/unstitched-ninety-percent/>

[38] 85 Responsible Clothing Brands from Europe You'll Love. URL: <https://goodonyou.eco/most-ethical-and-sustainable-clothing-brands-from-europe/>

REFERENCES

- [1] Abramova, O.V., Yezhova, O.V., Chystiakova, L.O., & Kudrevych, I.O. (2020). Dizain-proiektuvannia avtorskoi kolektsii odiahuz vykorystanniam tekhniki pechvork [Design-projection of the author's collection of clothes using the patchwork technique]. *Art and design*. Retrieved from: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15435/1/artdes_2020_N1_P028-040.pdf (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].
- [2] Action: Sustainable Fashion – usvidomlenyi pidkhdid v kolektsiakh ARTEMKLIMCHUK [Action: Sustainable Fashion is a conscious approach in ARTEMKLIMCHUK collections]. Retrieved from: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-osoznannyi-podhod-v-kollekciyah-artemklimchuk-41605.html> (Last accessed 20.01.2024) [in Ukrainian].
- [3] Action: Sustainable Fashion – yak vyhlidaie nova ratsionalnist FROLOV [Action: Sustainable Fashion – what the new rationality of FROLOV looks like]. Retrieved from: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-41760.html> (Last accessed 20.01.2024) [in Ukrainian].
- [4] Action: Sustainable Fashion – yak brend the Coat by Katya Silchenko pryishov do usvidomlenoho spozhyvannia [Action: Sustainable Fashion – how the Coat by Katya Silchenko brand came to conscious consumption]. Retrieved from: <https://>

vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-kak-brend-the-coat-by-katya-silchenko-prishelk-osoznannomu-potreblenyu-41824.html (Last accessed 20.01.2024) [in Ukrainian].

[5] Action: Sustainable Fashion – yak brend DevoHome pratsiue z konopleiu [Action: Sustainable Fashion – how the DevoHome brand works with hemp]. Retrieved from: <https://vogue.ua/article/fashion/brend/action-sustainable-fashion-kak-brend-devohome-rabotaet-s-konopley-41433.html> (Last accessed 20.01.2024) [in Ukrainian].

[6] Karpova, K. (2023). Vysvitlennia ZMI staloi mody: linhvystychna perspektyva [Media coverage of sustainable fashion: a linguistic perspective]. *Visnyk KNU imeni Tarasa Shevchenka – Bulletin of KNU named after Taras Shevchenko. Folklore Studies*. Retrieved from: <https://philology-journal.com/index.php/journal/article/view/165> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[7] Kyselova, K., Udri-Borodavko, N., Boltentkov, A., & Chystikov, O.K. (2019). Shliakhyekolohizatsii mody [Ways of greening fashion]. Design education as a branch of creative industries: Vseukr. nauk.-prakt. konf. (18-19 kvitnia 2019) – All-Ukrainian Science and Practice Conference. (pp. 46-52) (Last accessed 01.01.2024) [in Ukrainian].

[8] Kolosnichenko, O.V., Krotova, T.F., & Pashkevych, K.L. (2021). Sustainable Fashion yak trend suchasnosti [Sustainable Fashion as a modern trend]. *Mystetstvoznavstvo Ukrainy – Art history of Ukraine*. Retrieved from: <http://mystukr.mari.kiev.ua/article/view/254670> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[9] Ofitsiyni sait brendu KSENIASHNAIDER [Official website of the KSENIASHNAIDER brand]. Retrieved from: <https://www.kseniaschnaider.com/> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[10] Ofitsiyni sait brendu [Bevza Official website of the Bevza brand]. Retrieved from: <https://www.instagram.com/bevza/?hl=ru> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[11] Ofitsiyni sait brendu Gaptuvalnya [Official website of the Gaptuvalnya brand]. Retrieved from: <https://gaptuvalnya.com/> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[12] Ofitsiyni sait brendu Litkovskaya [The official website of the Litkovskaya brand]. Retrieved from: <https://litkovska.com/uk> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[13] Ofitsiyni sait brendu Dzhus [Official website of the Dzhus brand]. Retrieved from: <https://www.irinadzhus.com/home-ukr> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[14] Ofitsiyni sait brendu Levis [The official site of the Levi's brand]. Retrieved from: https://www.levi.com/US/en_US/features/sustainability (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[15] Ofitsiyni sait brendu Girlfriend Collective [Official website of the Girlfriend Collective brand]. Retrieved from: <https://girlfriend.com/pages/about-girlfriend> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[16] Ofitsiyni sait brendu Ninety Percent [The official website of the Ninety Percent brand]. Retrieved from: <https://ninetypercent.com/pages/new-sustainability> (Last accessed 13.01.2024) [in Ukrainian].

[17] Prykhodko-Kononenko, I.O., Kolosnichenko, O.V., Ostapenko, N.V., & Sindarova, L.R. (2018). Dydzain-proektuvannia kolektsii zhinochoho odiahu z vykorystanniam tekhniky pechvork [Designing a collection of women's clothing using the patchwork technique]. *Art and Design*. Retrieved from: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/9629/1/artdes_2018_N2_P066-073.pdf (Last accessed 01.01.2024) [in Ukrainian].

[18] Shcho take Sustainable Fashion ta khto zh vony, ukrainski sustainable-brendy [What is Sustainable Fashion and who are they, Ukrainian sustainable brands]. *Ukrainian Fashion*. Retrieved from: <https://ukrainian.fashion/shho-take-sustainable-fashion-ta-xto-zh-voni-ukra%D1%97nski-sustainable-brendi/> (Last accessed 01.01.2024) [in Ukrainian].

[19] 7 tekhnolohii staloi mody dlia ekolohichno chystoho vyrobnytstva [7 sustainable fashion technologies for environmentally friendly production]. Retrieved from: <https://3dlook.ai/content-hub/7-sustainable-fashion-technologies/> (Last accessed 27.12.2023) [in Ukrainian].

[20] Bravo, L. (2020). How To Break Up With Fast Fashion: A guilt-free guide to changing the way you shop – for good. *Headline Home*. Retrieved from: https://www.amazon.com/How-Break-Fast-Fashion-guilt-free-ebook/dp/B08316G8PX/ref=sr_1_1?crd=28QIO8JE0AS3J&keywords=how+to+break+up+with+fast+fashion&qid=1672989838&s=books&prefix=how+to+break+up+with+fast+fashion%2Cstripbooks-intl-ship%2C211&sr=1-1 (Last accessed 25.01.2024) [in English].

Beans, C. (2023). Can nature inspire sustainable fashion? *PNAS. Science and culture*. Retrieved from: <https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.2306481120> (Last accessed 25.01.2024) [in English].

[21] Carolyn Beans web page. Retrieved from: https://www.americanscientist.org/author/carolyn_beans (Last accessed 25.01.2024) [in English].

[22] Exploring the three Rs of waste management – Reduce, Reuse, Recycle. Retrieved from: <https://roguedisposal.com/resources/education/recycling/exploring-the-three-rs-of-waste-management-reduce-reuse-recycle#> (Last accessed 25.01.2024) [in English].

[23] Fashionable scientists and the science of sustainable fashion. Retrieved from: <https://cen.acs.org/environment/sustainability/Fashionable-scientists-science-sustainable-fashion/100/i41> (Last accessed 25.01.2024) [in English].

[24] High Fashion: The Sustainability Initiatives of Vivienne Westwood, Coach, and Jacquemus. Retrieved from: <https://sustainablefashionbyraya.com/2023/09/12/high-fashion-the-sustainability-initiatives-of-vivienne-westwood-coach-and-jacquemus/> (Last accessed 25.01.2024) [in English].

[25] How Working For Vivienne Westwood Inspired Me To Start My Own Sustainable Brand. *Vogue UK*. Retrieved from: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/vivienne-westwood-inspired-sustainable-brand> (Last accessed 15.01.2024) [in English].

[26] How Ethical Is Stella McCartney? Retrieved from: <https://goodonyou.eco/how-ethical-is-stella-mccartney/> (Last accessed 15.01.2024) [in English].

[27] How Ethical Is Girlfriend Collective? Retrieved from: <https://goodonyou.eco/how-ethical-is-girlfriend-collective/> (Last accessed 15.01.2024) [in English].

[28] How Sustainable Is Patagonia? All You Need to Know. Retrieved from: <https://impactful.ninja/how-sustainable-is-patagonia/> (Last accessed 15.01.2024) [in English].

[29] How sustainable is Reformation? Retrieved from: <https://thepomelade.com/fashion/how-sustainable-is-reformation/> (Last accessed 15.01.2024) [in English].

[30] Our favourite sustainable brands. *Harpers Bazaar*. Retrieved from: <https://www.harpersbazaar.com/uk/fashion/what-to-wear/g19491797/the-best-and-still-chic-sustainable-brands/> (Last accessed 27.12.2023) [in English].

[31] Pashkevych, K.L., Khurana, K., Kolosnichenko, O.V., Kpotova, T.F., & Veklich, A.M. (2019). Modern directions of eco-design in the fashion industry. *Art and design*. Retrieved from: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14898/1/artdes_2019_N4_P009-020.pdf (Last accessed 27.12.2023) [in English].

[32] Siegle, L. (2011). To Die For: Is Fashion Wearing Out the World? Fourth Estate. Retrieved from: [https://www.amazon.com.au/Die-Fashion-Wearing-](https://www.amazon.com.au/Die-Fashion-Wearing-Out-World-ebook/dp/B005AKHSR8)

[Out-World-ebook/dp/B005AKHSR8](https://www.amazon.com.au/Die-Fashion-Wearing-Out-World-ebook/dp/B005AKHSR8) (Last accessed 07.01.2024) [in English].

[33] The ultimate green reading list: 10 books to help you become more sustainable. *Harpers Bazaar*. Retrieved from: <https://www.harpersbazaar.com/uk/guide/g43448845/sustainable-reading-list/> (Last accessed 07.01.2024) [in English].

[34] Theanne, N. Schiros, Romare ,Antrobus, Delfina, Fariás, et al. (2022). Microbial nanocellulose biotextiles for a circular materials economy. *Environ*. Retrieved from: <https://pubs.rsc.org/en/content/articlelanding/2022/va/d2va00050d> (Last accessed 07.01.2024) [in English].

[35] Top 10: Sustainable Clothing Companies. Retrieved from: <https://sustainabilitymag.com/articles/top-10-sustainable-clothing-companies> (Last accessed 27.12.2023) [in English].

[36] Unstitched: Ninety Percent. *Harpers Bazaar*. Retrieved from: <https://www.harpersbazaar.com/uk/fashion/what-to-wear/a43305489/unstitched-ninety-percent/> (Last accessed 07.01.2024) [in English].

[37] 85 Responsible Clothing Brands from Europe You'll Love. Retrieved from: <https://goodonyou.eco/most-ethical-and-sustainable-clothing-brands-from-europe/> (Last accessed 27.12.2023) [in English].

ABSTRACT

Koriakina A., Pashkevych K., Gerasymenko O., Chen Ch. Sustainable fashion in the creativity of Ukrainian and foreign clothing brands.

The purpose of the work is to research the direction of sustainable fashion, identify its principles, influence on the fashion industry of Ukraine and the world.

Methodology: literature review, analytical research, interpretation and systematization of the obtained results were used; while working with visual materials, the visual-analytical method, methods of formal, functional, and semiotic analysis were used.

Results: the impact of conscious fashion on the fashion industry was determined, the aspects that make up sustainable fashion were determined, the directions of work of Ukrainian and foreign designers were analyzed, and a comparative characteristic of the specifics of the brands' work was compiled. The main principles followed by brands in their creativity and the prospects of sustainable fashion are defined. On the basis of the conducted research, a collection of models in eco-style from recycled denim with the use of Ukrainian painting was developed.

The scientific novelty of the obtained results lies in the determination of the principles of sustainable fashion on the example of brands that adhere to them and popularize sustainable fashion in their creativity.

Practical significance. The obtained results can be used for the modern practice of design and production of clothes and accessories, in the production of clothing collections using the principles of sustainable fashion, during the study of disciplines related to modern trends in design, ecological trends in the design of products.

Keywords: sustainable fashion, eco-fashion, conscious fashion, fashion industry, design.

AUTHOR'S NOTE:

Koriakina Anhelina, Master, Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: anglnkoriakina@gmail.com, orcid: 0009-0008-8044-8804.

Pashkevych Kalyna, Doctor of Engineering, Professor, Dean of the Faculty of Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: kalina.pashkevich@gmail.com, orcid: 0000-0001-6760-3728, Scopus 57191851112.

Gerasymenko Olena, Doctor of Philosophy, Associate Professor of the Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: gerasymenko.od@knutd.edu.ua, orcid: 000-0001-8566-7215, Scopus 57474366800.

Chen Chen, Postgraduate student, Department of Art and Fashion Design, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine, e-mail: 18204895686@163.com, orcid: 0009-0003-0085-9368

Стаття подана до редакції 08.02.2024 р.